

Duale economie?

Enige tijd geleden heeft de FIOD met succes één van zijn verrassingsaanvallen uitgevoerd in Volendam. Het betrof een omvangrijk zwart circuit dat vele inwoners een bijverdienste opleverde door thuis garnalen te pellen. Voor de consument zijn de gevolgen niet voelbaar geworden. Nog steeds zijn gepelde garnalen tegen om en nabij dezelfde prijs als voorheen verkrijgbaar in de viswinkels. Ten einde het aanbod te handhaven rijden er nu koelauto's met ongepelde garnalen naar Marokko. Daar worden de beestjes van hun harde vel ontdaan en dan worden zij weer met een koelauto teruggebracht en gedistribueerd over winkels en kraampjes.

De oplossing is eigenlijk niet erg origineel. Het stramien is terug te vinden in een reeks van bedrijfstakken als reactie op de hoogte van de bruto lonen of bureaucratische regelzucht. Nederlandse sigaren worden vervaardigd op Malta, confectie-ateliers bevinden zich o.a. in landen van het Oostblok en koelkasten worden gefabriceerd in Italië. Allerlei grote ondernemingen voeren in Nederland een soort van verdwijntruc uit: hun productie-afdelingen lossen zich op in de lucht, slechts een verkoopkantoor en enkele verspreid staande opslagplaatsen blijven tastbaar achter.

De zaak van de thuiswerkende garnalenpellers verschilt in één opzicht van de produktie van sigaren en confectie. Het betreft hier namelijk activiteiten uit de informele sfeer van de economie die zijn overgeplaatst naar het buitenland. In Nederland wordt hier en daar het standpunt verdedigd dat in de toekomst juist in deze sfeer vele arbeidsplaatsen kunnen worden ontwikkeld. Het is niet duidelijk waarom de informele sfeer van de economie hier als een zelfstandige eenheid wordt opgevoerd. Officieel sigaren maken buiten's lands grenzen en „zwart”

garnalen pellen zijn reacties van ondernemingen die in moeilijkheden dreigen te geraken doordat hun produktie een arbeidsintensief karakter heeft. Trouwens, ook de mechanisatie of automatisering van het produktieproces kan als zo'n reactie worden gezien.

De sigarenfabrikanten voelden zich mogelijk verheven boven gesjoemel op de arbeidsmarkt, of misschien meenden zij dat het maken van sigaren zich niet leent voor thuiswerk. Wij kunnen aannemen dat mechanisatie van de sigarenindustrie geen aantrekkelijk vooruitzicht bood, zodat slechts overbleef de produktie te verleggen naar een land waar goedkopere arbeid beschikbaar was.

Wie de oplossing van de werkloosheidsproblematiek, geheel of gedeeltelijk, zoekt in de informele sfeer van de economie, trekt meer overhoop dan op het eerste gezicht misschien lijkt. In wezen wordt er gevraagd om een herwaardering van arbeidsintensief werk. Het zou betekenen dat de overheid via belastingmaatregelen of subsidies voor een reeks produktieve activiteiten de beloning van arbeid verlaagt in verhouding tot die van het kapitaal.

Het lijkt bezwaarlijk uit oogpunt van internationale concurrentie de bedrijven die op kapitaalintensieve wijze produceren, zwaarder te belasten dan nu reeds gebeurt. Er resteert de arbeid als produktiefactor te subsidiëren in enkele bedrijfstakken en sectoren die worden aangewezen. Op die manier ontstaat een soort van duale economie.

Er kan worden opgemerkt dat helemaal niet vaststaat dat subsidies op arbeid een belangrijke uitwerking hebben op de omvang van het zwarte circuit. In de loop van de tijd is een ondergronds netwerk van activiteiten gegroeid dat niet één, twee, drie door een paar subsi-

dies kan worden weggewist. Het gaat bovendien dikwijls om onderdelen van een produktieproces, waardoor de grens van de duale economie dwars door een reeks van ondernemingen zou moeten worden getrokken. Dat levert organisatorische bezwaren op.

Vele ondernemingen die op legale wijze produceren, zullen de overheid trachten te overtuigen dat het redelijk is dat ook zij subsidie kunnen ontvangen voor hun arbeidsintensieve onderdelen. Daaraan kan nog het bezwaar worden toegevoegd dat het beleid uitwerkt als een beloning voor dubieuze praktijken. Ten slotte is te verwachten dat de subsidieverlening, die sowieso moet voldoen aan de geldende voorschriften in de EG, aanleiding geeft voor binnenlandse aanbidders om te klagen over concurrentievervalsing.

De aantrekkelijke kant van de inrichting van een duale economie is voor de overheid dat op betrekkelijk goedkope wijze arbeidsplaatsen kunnen worden gecreëerd. De overheid zou kunnen proberen enkele geschikte delen uit de informele sfeer te lichten, waarbij zoveel mogelijk tegemoet wordt gekomen aan de bezwaren die tegen het beleid kunnen worden aangevoerd. Het lijkt erop dat het slechts weinig zal opleveren. Het zal gaan om een franje aan de produktiesector, bestaande uit een reeks kleine bedrijven. De te scheppen arbeidsplaatsen zijn waarschijnlijk zo gering in aantal dat het effect op de werkgelegenheid niet meer is dan een druppel op een gloeiende plaat.

P. H. Admiraal